

PSA - skal du lade dig teste?

Michael Borre
Speciallæge

Opdateret : 23.04.2025

Fakta

- PSA er et normalt forekommende proteinstof , der hos mænd bliver udskilt af prostatakirtlen . PSA kan måles i blodet hos både raske og hos mænd med prostatakraft
- PSA måling er vist ikke at være velegnet til befolkningsundersøgelser , fordi PSA kan være forhøjet uden , at man har kræft , og være normal selv om man har kræft
- Samtidig er prostatakraft typisk en langsom udviklende sygdom , som de fleste ikke bliver syge af , men behandlingen vil kunne få stor indflydelse på livskvaliteten
- PSA screening anbefales ikke , medmindre man har
  - familiær disposition til prostatakraft (flere tætte slægtninge med prostatakraft da de var under 60 år)
  - kendt BRCA mutation
- Mænd over 45 år med symptomer , som rejser mistanke om prostatakraft , og mænd med gentagne tilfælde af blod i sæden , tilbydes PSA-måling og rektaleksploration

Hvad er prostata og PSA?

Blærehalskirtlen , kaldet prostata , er en kastagnestor kirtel , som producer sædvæske . Prostata omslutter mandens urinrør .

Prostata foranlediger efter 50-60 årsalderen to meget forskellige sygdomme - godartet forstørrelse af prostata og prostatakraft .

Prostatakirtlen vokser livet igennem . Den aldersbetingede forstørrelse kan fra midt i livet forårsage vandladningsgener pga. trykket omkring urinrør .

Prostatakraft er en meget hyppig og generelt langsom kræftsygdom , hvorfor mange aldrig vil blive syge eller dø af sygdommen . Der findes dog mere aggressive typer prostatkraft , hvorfor der årligt dør godt 1.000 danske mænd heraf .

Behandling kan give alvorlige bivirkninger . En videnskabelig gennemgang af alle store undersøgelser viser , at blandt mænd , som bliver opereret eller strålebehandlet for prostatakraft , vil de fleste blive impotente , og mange vil blive inkontinente .

Hvad er prostataspecifikt antigen og en PSA-test?

Udover sædvæske producerer prostata et protein , som kaldes prostataspecifikt antigen (PSA). Det forhindrer , at sædvæsken størkner . PSA produceres både af normale prostataceller og af kræftomdannede prostataceller . PSA er således ikke en markør for , om du har kræft .

En lille del af PSA fra sædvejene kan sive over i blodbanen . Koncentrationen af PSA i blodet kan , hvis den overstiger en aldersafhængig normal øvre grænseværdi , rejse mistanke om kræft i prostata . Jo højere PSA-værdi , jo højere sandsynlighed for , at det skyldes kræftforandringer .

Flere uskyldige forhold , som f.eks. godartet forstørrelse af prostata , dårlig tømning af blæren og blærebetændelse , kan også forårsage forhøjelse af PSA-værdien . Omvendt udelukker normalt lave PSA-niveauer ikke kræftsygdom .

PSA-blodprøven anvendes udover til opsporing af kræft hos særligt mænd med familiær øget risiko for prostatakraft , samt især til at følge effekten af behandling hos mænd med prostatakraft .

OBS: I dagligdagen tages ikke længere hensyn til den marginale påvirkning en almindelig undersøgelse af prostata med fingrene via endetarmen (rektaleksploration) kan medføre , da den ændring undersøgelsen kan medføre , ikke er større end måleusikkerheden .

Hvordan måles Prostataspecifikt antigen?

I veneblodprøve , der analyseres på hospitalslaboratorier .

Hvad er et normalt PSA-tal?

- Mænd 18 - 60 år < 3 µg/L
- Mænd 60 - 70 år < 4 µg/L
- Mænd ældre end 70 år < 5 µg/L

Høje værdier ses ved

- Prostatakraft
- Godartet forstørrelse af prostata

- [Betændelse i prostata](#)

Vigtigt ved tolkning af prøvesvar

De ovenstående normalområder (referenceintervaller) skal tages med forbehold. Hvis en prøve ligger udenfor normalområdet, vil lægen eller den hospitalsafdeling, som har bestilt blodprøven, vurdere, om det har betydning.

Hvis PSA-tallet er forhøjet, og derved forårsager et kræftpakkeforløb, bør prøven gentages, og evt. blærebetændelse eller dårlig tømning af blæren inden da behandles.

Hvis PSA bruges til at følge kræftsygdom, er det en fordel, hvis prøverne laves med samme analysemetode. Hvis ikke, skal man være opmærksom på, at mindre ændringer i værdierne kan skyldes forskelle mellem analysemetoderne.

Skal man lade sig PSA-teste?

Hvornår skal man lade sig teste?

- Hvis man er over 45 år og samtidig er familiært disponeret til at udvikle prostatakraft, dvs. 2 eller flere 1. grads slægtninge med alvorlig prostatakraft, hvor diagnosen blev stillet, da de var under 60 år eller mænd med påvist BRCA2 mutation
- Mænd over 45 år med symptomer, som rejser mistanke om prostatakraft
- PSA-testen er nyttig, når prostatakraft er opdaget, og man ønsker at følge udvikling af sygdommen samt effekten af en given behandling

Hvornår skal man normalt ikke lade sig teste?

- Er man rask, har man ingen sikker nytte af at få målt sit PSA-tal
- PSA er en upålidelig test til at påvise tidlig prostatakraft og til at udelukke kræft i prostata
- Tilfældige målinger af PSA har vist sig at medføre stor risiko for overdiagnosticering og overbehandling
- Behandling af prostatakraft kan give alvorlige bivirkninger

I overensstemmelse med evidensbaseret medicin anbefales det således ikke, at undersøge PSA hos raske mænd

*[Danske Multidisciplinære Cancer Grupper, opsporing og diagnostisk udredning af prostatacancer](#)

[Sundhed.dk, information til praksis, Midtjylland, Dialogpakke om prostatacancer, Cancer i Praksis](#)

Vil du vide mere?

- Ved behov for yderligere råd eller vejledning, kontakt [Kræftens Bekæmpelse](#)
- [Der Sundhedsstyrelsen \(2022\): Pakkeforløb for prostatakraft](#)
- Informationsmateriale fra Region Midtjylland: [PSA-test](#)

Kilder

Fagmedarbejdere

Michael Borre

Overlæge, professor dr.med., ph.d., Urinvejskirurgi, Aarhus Universitetshospital

Hans Christian Kjeldsen

Ph.d., praktiserende læge, Grenå

Indhold leveret af

Patienthåndbogen

laegehaandbogen@dadl.dk

Patienthåndbogen

Kristianiagade 12

2100 København Ø

Disclaimer: [Patienthåndbogen](#)

Scan QR-koden og gå direkte til denne side på sundhed.dk